

بررسی میزان رؤیت‌پذیری بین‌المللی مقاله‌های مجله پزشکی ارومیه در نمایه‌نامه اسکاپوس در مقایسه با مجلات پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی شمال غرب کشور

دکتر علی رشیدی^{*}، دکتر علی محتشمی^۲، فیض‌الله افتخاری^۳، حسن نظری^۴

تاریخ دریافت ۱۳۹۵/۰۵/۱۸ تاریخ پذیرش ۱۳۹۵/۰۸/۱۹

چکیده

پژوهش حاضر به روش علم‌سنجی، میزان رؤیت‌پذیری بین‌المللی مجله پزشکی ارومیه را در فاصله سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۱۶ بررسی نموده است. جامعه مورد مطالعه این پژوهش شامل ۶ عنوان مجله پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی شمال غرب کشور است. داده‌های این بررسی با بهره‌گیری از جستجوی پیشرفته از نمایه‌نامه اسکاپوس استخراج و پس از انتقال با صفحه گسترده اکسل با روش داده‌کاوی حاصل شده است. نتایج پژوهش نشان داد میزان رؤیت‌پذیری مقاله‌های چاپ شده در مجله پزشکی ارومیه در مقایسه با سایر مجلات تحت بررسی از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است. هرچه از سال ۲۰۰۶ به سال‌های جاری نزدیکتر می‌شویم تقریباً میزان رؤیت‌پذیری همه مجلات افزایش می‌یابد و روند رشد موارد رؤیت مجله علوم پزشکی کردستان که رتبه نخست را داراست و مجله پزشکی ارومیه از رشد مستمری برخوردار هستند. در این راستا مجله پزشکی کردستان با ۳۴۲ بار رؤیت درصد رؤیت‌ها را از مجموع ۱۳۰۷ رؤیت به خود اختصاص داده است. این مجله تنها میان شش مجله تحت بررسی است که در نمایه‌نامه اسکاپوس نمایه می‌گردد. مجله پزشکی ارومیه با کسب ۲۲ درصد از کل رؤیت‌ها و ۱۷ درصد از رؤیت‌ها توسط مجلات خارجی در رتبه دوم قرار دارد. بهمنظور ارتقای نرخ رؤیت‌پذیری پیشنهادات کاربردی ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: رؤیت‌پذیری، مجله‌های پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی غرب کشور، نمایه‌نامه اسکاپوس

مجله پزشکی ارومیه، دوره ییست و هفتم، شماره نهم، ص ۸۱۱-۸۲۴ آذر ۱۳۹۵

آدرس مکاتبه: ارومیه، بلوار رسالت، خیابان جهاد، انتهای کوی اورزانس، دانشگاه علوم پزشکی، تلفن: ۰۴۴-۳۱۹۳۷۳۲۲

Email: Alirashidi@umsu.ac.ir

مقدمه

قوت و ضعف امر تولید دانش را رصد کرده و سردبیران و گردانندگان نشریات را از اتفاقات پس از انتشار و میزان تأثیرگذاری رسانه تحت مدیریت آگاه می‌سازد. سردبیران مجلات در تلاش‌اند گستره مشاهده‌کنندگان و استفاده‌کنندگان از مجله خود را افزایش دهند. سیاست‌گذاران پژوهشی و حامیان رسانه‌های علمی کنجدکاو هستند بدانند از میان مجله‌های علمی منتشرشده در یک حوزه یا دانشگاه کدامیک از مجلات را با توجه به محدودیت‌های مربوطه تشویق و بکوشند آن را در نمایه‌نامه‌های معتبر نمایند. در ضمن سردبیران مجله‌ها مشتاق هستند بدانند جایگاه و موقعیت مجله آن‌ها در مقایسه با مجلات به چه صورت است. شناسایی و جمع‌آوری آثار مثبت یک مجله از جمله عناصر اصلی فرایند مدیریت تحقیقات

مجله‌های علمی از جمله مهم‌ترین ابزارهای انتشار نتایج تحقیقات به شمار می‌آیند، ازین‌رو مجلات بازتاب‌کننده کم و کیف بخش تحقیق و پژوهش در هر جامعه علمی هستند. مجله‌های علمی با ایجاد یک بستر مناسب ارتباطی میان محققان و پژوهشگران، ضمن آگاه ساختن پژوهشگران از نتایج پژوهش‌های انجام‌شده و آشنا نمودن محققان با پیشرفتهای علمی در یک حوزه خاص، از اتلاف زمان، امکانات و انجام کارهای تکراری جلوگیری نموده و به طبع آهنگ تولید علم را در جامعه علمی شتاب می‌بخشدند. ارزیابی فعالیت‌های علمی بهنوبه خود از جمله مهم‌ترین عواملی است که ضمن بررسی وضعیت موجود، همچون ناظری صادق نقاط

^۱ دانشیار کتابداری، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، گروه مدیریت صنعتی، قزوین، ایران

^۳ کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران

^۴ کارشناس ارشد مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران

است که مجلات مشابه با سه چهار سال سابقه انتشار جایگاه خویش را در نشر مقالات علمی در سطح ملی و بین‌المللی ثبت کرده‌اند. بررسی میزان رؤیت بین‌المللی مجله‌های علمی تاکنون در پژوهش‌های مختلفی مورد مطالعه قرار گرفته است^(۶-۷). در یکی از این پژوهش‌ها رام کاتاریا و سکریهان^(۸) در سال ۲۰۱۴ به ارزیابی رؤیت بین‌المللی یازده مجله هندی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۱ پرداختند که یافته‌های پژوهش نشان داد که تمامی مجله‌های مورد بررسی دارای ضریب تأثیر کمتر از ۲ بوده‌اند. از سوی دیگر مجله‌های هندی مورد بررسی نسبت به سایر مجله‌های هم رشته بر اساس شاخص ضریب تأثیر در سطح پایینی قرار داشته‌اند.

در پژوهش دیگری، زینب و همکارانش^(۳) میزان حضور و رؤیت بین‌المللی مجله‌های علمی کشور مالزی در پایگاه‌های استنادی معتبر جهانی را مورد بررسی قرار دادند که نتایج این پژوهش نشان داد که ۹ مجله متعلق به این کشور در پایگاه گزارش استنادی نشریات سال ۲۰۱۲ نمایه شده‌اند که در این‌بین، مجله بولتن انجمن علوم ریاضی مالزی با قرار گرفتن در جمع مجله‌های چارک دوم در حوزه ریاضیات، از بالاترین کیفیت برخوردار بوده است.

همچنین کیم^(۷) رؤیت ۱۷ مجله علمی کره‌ای را بر اساس رابطه میان ترکیب بین‌المللی اعضای هیئت تحریریه و تولیدات خارجی با تأثیرگذاری استنادی این مجله‌ها مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش نشان داد علیرغم این‌که رابطه آماری معناداری میان متغیرهای مورد بررسی وجود ندارد، اما تعداد اعضای هیئت تحریریه و نویسنده‌گان خارجی در مجله‌های کره‌ای طی دوره زمانی مورد بررسی به‌طور چشمگیری افزایش یافته است.

در پژوهش دیگری پوپوویک، آنتونیک و ماتوتینوویک^(۶) به بررسی کیفیت و قابلیت رؤیت مجله‌های علمی کشور صربستان در پایگاه‌های گزارش استنادی نشریات، اسکاپوس و نمایه‌نامه صربستان پرداختند که یافته‌های پژوهش نشان داد رؤیت مجله‌های صربستان در سطح جهان و همچنین در سطح ملی افزایش قابل توجهی داشته است. یکی از نشانه‌های افزایش کیفیت مجله‌های این کشور، حضور دو مجله صربستان در چارک‌های اول و دوم مجله‌های رشته‌های ریاضی، چند رشته‌ای و همچنین الکتروشیمی بوده است. در یکی از معده‌دود پژوهش‌های مرتبه انجام گرفته در کشور، داورپناه و بهروزفر^(۸) رؤیت بین‌المللی شش مجله ایرانی نمایه شده در پایگاه تامسون رویترز را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی

است تا بتوان تحلیل کرد آیا سرمایه‌گذاری انجامشده سود یا اثربخشی قابل قبولی داشته و آیا توجیه منطقی برای ادامه کار وجود دارد؟^(۱) در این راستا، بررسی میزان رؤیت‌پذیری مجله‌های پژوهشی و نیز تحلیل استنادی آن‌ها پاسخی است برای این پرسش که میزان رؤیت‌پذیری یک مجله در مقایسه با میزان رؤیت‌پذیری مجلات سایر مراکز خصوصاً مراکز هم‌سطح در نمایه‌نامه‌هایی که خوانندگان آن فراتر از مزه‌های شناخته شده است به چه میزان است؟ و اینکه مجله موردنظر از چه ضریب تأثیری در جهان برخوردار است؟ این پاسخ‌ها می‌تواند در تغییر راهبرد علمی دانشگاه و مسئولین علمی و اهتمام بیشتر به افزایش کمی و کیفی سایر مجلات مؤثر واقع شود. نمایه‌نامه به کاربر کمک می‌کند تا در اسرع وقت به مطالب موردنیاز خود دسترسی پیدا کند. به عبارت دیگر نمایه‌نامه‌ها اطلاعات را دسترسی‌پذیر می‌کنند. با ارزش‌ترین اطلاعات تا زمانی که انتشار نیافتد و در صورتی که منتشر هم شده باشند ولی نمایه نشده باشند به دست کاربر نخواهد رسید. کاربران با مراجعت به نمایه‌نامه‌ها و جستجو در آن‌ها از وجود اطلاعات باخبر شده و به دیگر کلام به اطلاعات یافت شده ارزش افزوده می‌دهند. هر چه نمایه‌نامه معتبر باشد تا حدی نشانگر این است که آن مقاله ارزشمند است و نویسنده آن از جایگاه علمی معتبری برخوردار است.

مجلات علمی از جایگاه منحصر به‌فردی در تحقق اهداف سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی کشور برخوردارند و ارتقای کیفی این مجلات و نمایه شدن آن‌ها در نمایه‌نامه‌های معتبر نقش مؤثری در تداوم جهش علمی کشور ایفا می‌کند. در حال حاضر ۲۰ مجله علوم پژوهشی ایران در نمایه‌نامه ISI ۷۶ مجله در نمایه‌نامه Pubmed یا PMC و ۹۱ مجله نیز در نمایه‌نامه Scopus نمایه می‌شوند. همچنین تعداد زیادی از این مجلات حوزه علوم پژوهشی در سایر پایگاه‌های استنادی همچون DOAJ، Google Scholar، ISC و Index Copernicus و غیره نمایه می‌گردد.

بدون تردید اعضای هیئت‌علمی دانشگاه علوم پژوهشی ارومیه با همکاری مجتمع علمی کشور شامل محققان، دانشگاه‌های علوم پژوهشی، انجمن‌های علمی، مراکز تحقیقاتی و سایر مؤسسات آموزشی و پژوهشی کشور در رشد مقالات و مجلات علوم پژوهشی کشور نقش فعال و مؤثری ایفا نموده‌اند که یکی از محصولات تلاش مستمر آن‌ها انتشار بلاذرنگ مستمر مجله پژوهشی ارومیه است. مجله پژوهشی ارومیه علی‌رغم انتشار نزدیک به ۱۰۰۰ مقاله از سال ۱۳۸۱ به این‌طرف امکان نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های معتبر از جمله پایگاه اسکاپوس و پابمد را پیدا نکرده است. این در حالی

^۳ Popovic A, Antonic S, Matutinovic SF

^۱ Ram KA, Sekharaiah SC

^۲ Kim

کنند، تمایلی به همکاری بیشتر با سایر پژوهشگران ندارند یا به عبارت دیگر میانگین تعداد نویسندهای از چهار نفر تجاوز نمی‌کرد این در حالی است که وقتی چاپ مقاله‌های در مجله‌ای خارجی مطرح است همکاری علمی نویسندهای از میزان زیادی افزایش می‌یابد. در ایران هرچند صبوری (۱۸-۱۳) کارنامه تولید علمی ایران را در سال‌های ۲۰۰۶، ۲۰۰۵، ۲۰۰۴، ۲۰۰۳، ۲۰۰۲ بررسی کرده است و یا عصاره (۱۹) به بررسی تطبیقی رشد انتشارات ایران در نمایه استنادی علوم در سال‌های ۱۹۸۵-۱۹۸۹ و ۱۹۹۰-۱۹۹۴ پرداخته است. بهروز فر و داورپناه (۸) میزان رؤیت‌پذیری مقاله‌های مجله‌ای علمی ایرانی نمایه شده در مؤسسه اطلاعات علمی ISI در مقایسه با مقاله‌های ایرانی چاپ شده در مجله‌ای علمی بین‌المللی خارجی را بررسی نموده‌اند. صبوری (۱۴) و صالحی و نوروزی (۲۰) در مقاله‌ای جداگانه، تنها سه مجله ایرانی فهرست شده در مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) را با توجه به عامل تأثیر IF و شاخص فوریت و نیمه عمر این مجله‌ها، ارزیابی کرده و در پایان نتیجه گرفته‌اند که استناد‌سازی مجله‌های علمی پژوهشی کشور به منظور نمایه‌سازی آن‌ها در وبگاه علوم برای افزایش میزان مشارکت ایران در تولید علم جهانی، بیش از پیش باید مورد توجه قرار گیرد.

ملبوبی و عبدی (۲۱) در مقاله‌ای با عنوان "تحلیلی بر وضعیت پژوهشی فناوری زیستی در کشور: ارزیابی وضع موجود، سیاست‌ها و راهکارها" پس از ارزیابی وضعیت تشکیلاتی، بودجه‌ای و عملکردی بخش پژوهش فناوری زیستی، مروری بر سیاست‌گذاری‌ها در این زمینه صورت گرفته است و در انتهای راهکارهایی برای تقویت توان موجود در گسترش بهره‌مندی از فناوری زیستی در برنامه‌های توسعه کشور ارائه شده است. با این وجود در ارتباط با موضوع این پژوهش که اغلب مجلات تحت بررسی در هیچ‌یک از نمایه‌نامه‌های معترض جز مجله پژوهشی کرستان که در نمایه‌نامه اسکاپوس نمایه شده است را بررسی نشده و تحقیقی جدی در این خصوص صورت نگرفته است.

روش کار

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، کتابستنجی است. جامعه مورد مطالعه این پژوهش شامل ۵۰۹۷ مقاله از ۶ عنوان مجله پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی غرب کشور است. برای پیدا کردن تعداد مقالات منتشرشده هر یک از مجلات و اطلاعات کتابشناختی آن‌ها به وبسایت‌های هر یک از مجلات مراجعه و

نشریات با نمونه‌ای تصادفی از مقاله‌های نویسندهای ایرانی منتشرشده در مجله‌های غیر ایرانی مورد مقایسه قرار گرفتند نتایج این پژوهش نشان داد که میان میزان رؤیت‌پذیری مقاله‌های چاپ شده در مجله‌های ایرانی و مقاله‌های ایرانی چاپ شده در مجله‌های خارجی در فاصله سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ تفاوت آماری معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر، مقاله‌های نویسندهای ایرانی منتشرشده در مجله‌های خارجی رشد انتشارات ایران در درنتیجه رؤیت‌پذیرتر بوده‌اند. همچنین تنها ۱۶ درصد از مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های مورد بررسی توسط پژوهشگران خارجی تأثیف شده و در ۸.۹۴ درصد از مقاله‌ها نیز پژوهشی با عنوان خارجی با هم مشارکت داشته‌اند. روسو^۴ (۵) در پژوهشی با عنوان "رؤیت‌پذیری بین‌المللی مجله‌های علمی چین" میزان حضور بین‌المللی مجله‌های علمی چین در فاصله سال‌های ۱۹۹۹-۱۹۹۲ میله‌های علمی رشته‌های فیزیک و شیمی را بررسی کردند. نتایج تحقیق نشان داد IF مجله‌های علمی چین پایین بوده و ضریب خود استنادی در این مجله‌ها بالاست و بین تعداد ارجاع‌ها و تعداد خود استنادی همبستگی بالای دیده می‌شود هرچند رشد سالانه استناد به مجلات مذکور، امید به ارتقاء رؤیت‌پذیری را افزایش می‌دهد. لی لی^۵ (۹)، رن و روسو^۶ (۱۰) و هنگ جون^۷ (۱۱) حضور بین‌المللی مجله‌های علمی کشور چین را در نظر گرفتن متغیرهای متفاوت بررسی و به این نتیجه رسیدند که مقاله‌های این مجله‌ها از میزان رؤیت‌پذیری اندکی برخوردارند و لازم است ارتقای کیفی مقالات موردن توجه بیشتری قرار گیرد.

روئیز^۸ و همکارانش (۱۲) با انجام مطالعه‌ای مقایسه‌ای میان مقاله‌های چاپ شده نویسندهای کوبایی در مجله‌های علمی نمایه شده در ISI و مقاله‌های چاپ شده این نویسندهای در مجله‌های علمی داخلی در فاصله زمانی سال‌های ۱۹۸۸-۲۰۰۳ نتیجه گیری کردند که نویسندهای با تعداد مقالات بیشتر، اغلب مقاله‌های خود را در مجله‌های علمی بین‌المللی منتشر می‌کنند و با این کار هرچند به حضور بیشتر علمی کشور خود در سطح بین‌المللی کمک می‌کنند، اما از عامل تأثیر مجله‌های علمی کشور خوبیش می‌کاهمند. وابستگی سازمانی نویسندهای مقاله‌ها نشان داد اغلب مؤسسه‌هایی که این نویسندهای در آن‌ها عضویت دارند، به وزارت آموزش عالی تعلق دارد. نکته قابل توجه این تحقیق این بود که میزان همکاری علمی نویسندهای کوبایی با توجه به نوع مجله متفاوت است، به نحوی که اگر قرار باشد مقاله‌ای را در یک مجله علمی داخلی چاپ

⁴ Rousseau R

⁵ Li L

⁶ Ren S, Rousseau R

⁷ Hengjun

⁸ Ruiz

برای دستیابی به موارد رویت مقالات هر یک از مجله‌ها با بهره‌گیری از امکانات جستجوی پیشرفته نمایه‌نامه اسکاپوس به نشانی www.scopus.com مراجعه و موارد رویت شده هر یک از مجلات به محیط اکسل منتقل شد. همه بازیابی‌ها در مورخه ۱۳۹۵/۴/۲۳ صورت گرفته است.

یافته‌ها

فهرست نامه‌ای مختلف هریک از مجلات به همراه نتیجه جستجو برای هر یک از اسمای و نام دانشگاه‌های مربوطه و نمایه‌نامه‌هایی که هر یک از مجلات در آن‌ها نمایه می‌گردند در جدول زیر آمده است.

داده‌های موردنیاز به صفحه گستردۀ اکسل منتقل شد. هریک از دانشگاه‌های علوم پزشکی غرب کشور چند مجله را منتشر می‌کنند. در این بررسی مجلات اصلی دانشگاه‌ها که همه آن‌ها جزو اولین مجلات هر یک از دانشگاه‌ها به شمار می‌روند و تقریباً تمامی حوزه‌های علوم پزشکی را پوشش می‌دهند انتخاب شده‌اند تا از شرایط برابر جهت مقایسه و رویت‌پذیری برخوردار باشند. متأسفانه همه مجلات تحت بررسی تحت عنوانی مختلف انتشار و در مجلات تحت پوشش نمایه‌نامه اسکاپوس، مورد استناد قرار گرفته‌اند. در گام نخست محقق مجبور بود تمام عنوانی محتمل را از طریق مراجعه به وب‌سایت‌های هر یک از مجلات و جستجوی آن‌ها در منابع الکترونیکی و ثبت عنوانی مختلف هریک از مجلات در نمایه‌نامه اسکاپوس استحصال و سپس رویت‌پذیری هر عنوان را بازیابی نماید.

نمایه‌نامه‌ها	عنوان مجله	دانشگاه
Chemical Abstracts, CABI, Index Copernicus ,ISC, Google Scholar, Magiran, SID, Iranmedex	“J. Urmia Univ. Med. Sci”(26), “urmia medical journal”(83), “The Journal of Urmia University of Medical Sciences”(6), “Urmia Med J”(124)	ارومیه
CINAHL, EMRO ,Index Copernicus,ISC,SID, Iranmedex , Magiran	“Journal of Medicine of Tabriz University of Medical Sciences” (1), “Medical Journal of Tabriz University of Medical Sciences and Health Services” (24) “Med J Tabriz Univ Med Sci”(139)	تبریز
Google scholar ,Chemical abstract DOAJ, Index Copernicus ISC, Iranmedex, Magiran, SID, Srlst	“Scientific Journal of Hamedan University of Medical Sciences”(13), “Sci J Hamadan Univ Med Sci” (87), “scientific journal of hamadan university of medical sciences”(97)	همدان
SID, EMRO, Iranmedex, ISC, MAGIRAN, SCOPUS, EBSCO	“Journal of Zanjan UMS”(200),”The Scientific Journal of Zanjan University of Medical Sciences”(14) “Zanjan Uni Med Sci Journa”(I)	زنگان
Scopus,Embase,CinahlPlus, EMRO, Index Copernicus,CAB I, ISC , Magiran, SID, Iranmedex	“Scientific Journal of Kurdistan UMS”(196) , “Kurdistan Univ Med Sci”146)	کردستان
IMEMR, Index Copernicus, CABI, DOAJ, EBSCO, SID, ISC, Iranmedex, Magiran	“Journal of Kermanshah University of Medical Sciences”(61), “J Kermanshah Univ Med Sci”(89)	کرمانشاه

جدول شماره ۱ تعداد مقالات، دفعات رویت شده و نسبت موارد رویت شده را برای هریک از مجلات نشان می‌دهد. چنان‌که مشاهده می‌شود بالاترین تعداد مشاهدات به مقالات مجله پزشکی کردستان مربوط می‌شود که ۳۴۲ بار توسط مقالات مجلاتی که در پایگاه اطلاعاتی اسکاپوس نمایه می‌شوند مورد استناد قرار گرفته‌اند. مجله علوم پزشکی ارومیه با ۲۳۹ بار رویت، در مقام دوم قرار گرفته است. با لحاظ نسبت موارد رویت به تعداد کل مقالات منتشرشده توسط هر یک از مجلات، مجله دانشگاه کردستان با ۶۰ درصد در رتبه نخست و مجله علوم پزشکی ارومیه مجدداً در مقام دوم قرار دارد.

چنان‌که مشاهده می‌شود مثلاً مجله پزشکی ارومیه تحت چهار عنوان در رفرنس مقالات استناد کننده نوشته شده است. همین مشکل در مورد سایر مجلات نیز صادق است و اغلب مجلات تحت بررسی با بیش از دو شکل در مقالات استناد کننده، مورد استناد قرار گرفته‌اند. اغلب مجلات در نمایه‌نامه‌های مشابه نمایه می‌گردند در این میان مجله پزشکی کردستان و زنجان در نمایه معتبر دیگر یعنی پایگاه اسکاپوس نیز نمایه می‌گردد که آثار این نمایه شدن در چنین نمایه‌نامه‌هایی در رویت‌پذیری این دو مجله قابل مشاهده است.

جای می‌گیرند. کمترین نسبت از کل موارد رؤیت متعلق به مجله پژوهشی کرمانشاه به میزان ۱۳ درصد است.

مجموع مقالات منتشرشده شش مجله تحت بررسی ۵۰۹۷ مقاله می‌باشد. با در نظر گرفتن سهم هر یک از مجلات از مجموع ۱۳۰۷ مورد رؤیت مجله دانشگاه کردستان با ۲۹ درصد تقریباً یکسوم موارد رؤیت را خود اختصاص داده است و مجلات دانشگاه‌های ارومیه و زنجان به ترتیب با ۲۰ درصد و ۱۸ درصد در رتبه‌های دوم و سوم

جدول (۱): تعداد مقالات، دفعات رؤیت شده و نسبت رؤیت به کل مقالات منتشرشده توسط مجلات پژوهشی هر یک از دانشگاه‌ها در فواصل زمانی مورد بررسی

دانشگاه					
ارومیه از دی‌ماه سال ۱۳۸۱ لغايت خرداد ۱۳۹۵	تبريز از تابستان ۱۳۸۳ لغايت تير ۱۳۹۵	همدان از سال ۱۳۷۲ لغايت بهار ۱۳۹۵	زنجان از سال ۱۳۷۱ لغايت شماره پنجم ۱۳۹۵	كردستان از شماره ۱ سال ۱۳۷۹ لغايت شماره دوم سال ۱۳۹۵	كرمانشاه از شماره اول سال ۱۳۷۹ لغايت پاييان سال ۱۳۹۴
تعداد مقالات منتشرشده	دفعات رؤیت شده	مقالات تولیدشده	درصد رؤیت نسبت به موارد رؤیت شده	نسبت موارد رؤیت هر مجله از کل موارد رؤیت شده	
۹۲۱	۲۳۹	۲۳۹	%۲۶	%۲۰	
۱۰۴۴	۱۶۴	۱۶۴	%۱۶	%۱۴	
۸۸۴	۱۹۷	۱۹۷	%۲۲	%۱۷	
۹۷۶	۲۱۵	۲۱۵	%۲۲	%۱۸	
۵۶۹	۳۴۲	۳۴۲	%۶۰	%۲۹	
۷۰۳	۱۵۰	۱۵۰	%۲۱	%۱۳	
۵۰۹۷	۱۳۰۷	۱۳۰۷		%۱۱۰	

جدول (۲): روند دفعات رؤیت شده بر حسب سال برای هر یک از مجلات بررسی شده

سال	كرمانشاه	تبريز	همدان	زنجان	كردستان	اروميه
سال_۱۹۹۸	.	۱
سال_۱۹۹۹
سال_۲۰۰۰
سال_۲۰۰۱
سال_۲۰۰۲
سال_۲۰۰۳	.	.	۱	.	.	۱
سال_۲۰۰۴
سال_۲۰۰۵	.	.	۱	.	.	۱
سال_۲۰۰۶	.	۱	۲	۱	.	.
سال_۲۰۰۷	۱	۱	۱	۳	۱	.
سال_۲۰۰۸	۲	۴	۲	۲	۴	۱
سال_۲۰۰۹	۱	۳	۸	۲	۳	۶
سال_۲۰۱۰	۴	۷	۱۲	۶	۱۱	۷
سال_۲۰۱۱	۳	۱۳	۶	۱۱	۲۱	۱۵
سال_۲۰۱۲	۳	۱۵	۲۶	۱۶	۲۸	۱۴
سال_۲۰۱۳	۲۱	۲۷	۳۴	۳۲	۷۸	۱۳
سال_۲۰۱۴	۳۵	۴۷	۴۳	۴۵	۶۷	۴۲
سال_۲۰۱۵	۵۵	۲۲	۴۱	۵۰	۹۰	۵۱
سال_۲۰۱۶	۲۶	۲۳	۲۰	۴۷	۳۹	۵۳
كل رؤیت در سال‌های تحت بررسی	۱۵۰	۱۶۴	۱۹۷	۲۱۵	۳۴۲	۲۳۹

علوم پزشکی ارومیه، مجلات زنجان، همدان و تبریز و درنهایت کرمانشاه رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول شماره ۲ موارد رؤیت هر یک از مجلات را توسط هر یک از مجلات رؤیت کننده یا استناد کننده و دفعات رؤیت را نشان می‌دهد. به جهت رعایت ایجاز در فهرست زیر موارد بیش از دو مورد آورده شده است.

جدول شماره ۱ موارد رؤیت را در خلال سال‌های مورد بررسی نشان می‌دهد و آن‌گونه که مشاهده می‌شود مجله دانشگاه علوم پزشکی ارومیه با ۲۳۹ بار رؤیت در جایگاه دوم قرار گرفته است. هرچه از سال ۲۰۰۶ به سال‌های جاری نزدیک‌تر می‌شویم تقریباً میزان رؤیت‌پذیری همه مجلات افزایش می‌یابد و روند رشد موارد رؤیت مجله علوم پزشکی کردستان که رتبه نخست را دارد است و مجله پزشکی ارومیه از رشد مستمری برخوردار هستند. پس از مجله

جدول (۳): مجلات رؤیت کننده هر یک از مجلات تحت بررسی و تعداد دفعات رؤیت

ارومیه	دفات رؤیت شده	27	17	16
Journal Of Mazandaran UMS	Scientific Journal of Kurdistan UMS	Journal of Babol UMS		
Journal of Mazandaran UMS	Iranian Journal of Obstetrics Gynecology And Infertility	Scientific Journal of Kurdistan UMS		
Journal of Zanjan UMS	Iranian Journal of Obstetrics Gynecology And Infertility	Journal of Mazandaran UMS		
Journal of Mazandaran UMS	Life Science Journal	International Journal of Preventive Medicine		
Journal of Mazandaran UMS	Journal of Isfahan Medical School	Journal of Babol UMS		
Journal Of Mazandaran University Of Medical Sciences	Iranian Journal Of Obstetrics Gynecology And Infertility	Journal Of Isfahan Medical School		

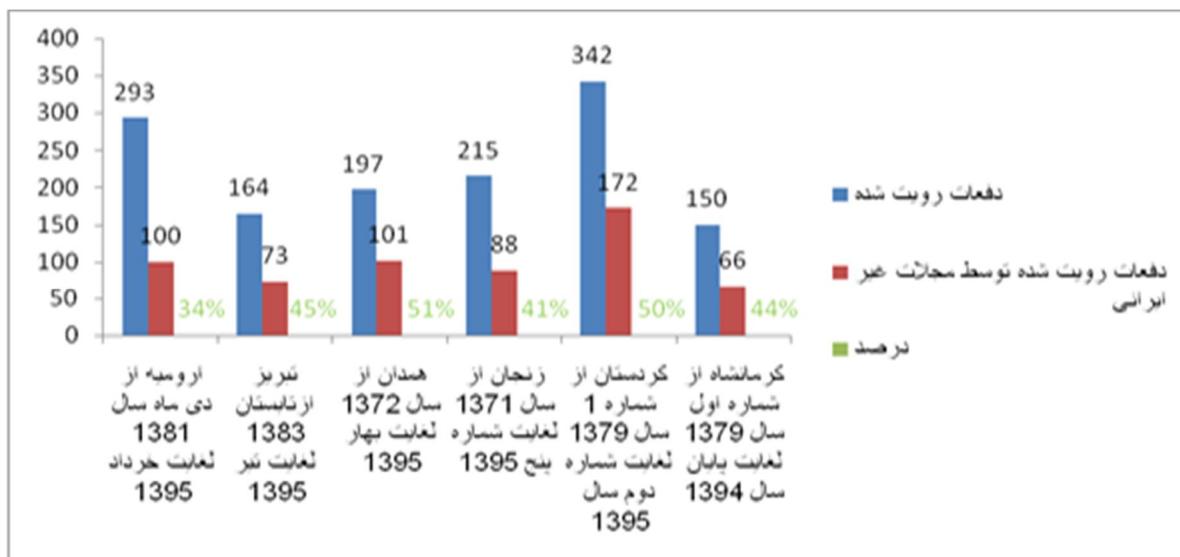
دفاتر روزیت شده	13	13	9	9	8	8	7
کردستان	Iranian Journal of Obstetrics Gynecology And Infertility	Journal of Isfahan Medical School	Journal of Zanjan UMS	Life Science Journal	Journal of Isfahan Medical School	Koomesh	International Journal of Preventive Medicine
دفاتر روزیت شده	6	6	4	4	4	3	3
کرمانشاه	Journal of Isfahan Medical School	Koomesh	Eastern Mediterranean Health Journal	Iranian Journal of Public Health	Iranian Red Crescent Medical Journal	Hayat	Life Science Journal
دفاتر روزیت شده	7	6	5	4	4	3	3
زنجان	Scientific Journal of Kurdistan UMS	Journal of Isfahan Medical School	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	International Journal of Environmental Koomesh	Advances In Environmental Biology	Asian Pacific Journal of Cancer Prevention	
دفاتر روزیت شده	8	8	6	5	4	4	4
همدان	Iranian Journal of Obstetrics Gynecology And Infertility	Journal of Research In Health Sciences	Scientific Journal of Kurdistan UMS	Archives of Iranian Medicine	Caspian Journal of Internal Medicine	Iranian Journal of Public Health	Journal of Babol UMS
دفاتر روزیت شده	6	6	4	4	3	3	3
آذربایجان	Iranian Journal of Endocrinology And Metabolism	Iranian Journal of Obstetrics Gynecology And Infertility	Iranian Journal of Public Health	Koomesh	Asian Pacific Journal of Cancer Prevention	Eastern Mediterranean Health Journal	International Journal of Preventive Medicine
دفاتر روزیت شده	11	11	6	6	6	5	5
ارومیه	Hepatitis Monthly	Koomesh	International Journal Of Preventive Medicine	Iranian Journal Of Public Health	Tehran University Medical Journal	Asian Pacific Journal Of Cancer Prevention	Iranian Journal Of Parasitology

دفاتر رؤیت شده	7		
کردستان	Iranian Journal of Epidemiology	Iranian Red Crescent Medical Journal	
دفاتر رؤیت شده	3	۱۵.	
کرمانشاه	Tehran University Medical Journal	کل موارد رؤیت	
دفاتر رؤیت شده	3	3	3
زنجان	Der Pharmacia Lettre	Hayat	
دفاتر رؤیت شده	4	4	3
همدان	Journal of Research In Medical Sciences	Jundishapur Journal of Microbiology	
دفاتر رؤیت شده	3		۱۶
تهران	Iranian Journal of Child Neurology	Journal of Kerman UMS	
دفاتر رؤیت شده	3		کل موارد رؤیت
ارومیه	Journal Of Research In Health Sciences	Iranian Journal Of Epidemiology	Scientific Journal Of Kurdistan University Of Medical Sciences
		Asian Pacific Journal Of Tropical Disease	Iranian Journal Of Psychiatry And Behavioral Sciences
			Journal Of Babol University Of Medical Sciences

مجله پژوهشی ارومیه	دفاتر روزت شده	6	6	5	5	5	4	4	4
کردستان		Asian Pacific Journal of Military Medicine	Iranian Journal of Endocrinology And Metabolism	Iranian Journal of Research In Medicinal Plants	Journal of Research In Health Sciences	Acta Tropica	International Journal of Women S Health	Iran Occupational Health	
کرمانشاه	دفاتر روزت شده								
	دفاتر روزت شده	3	3	3	۲۱۸				
زنجان	Iranian Journal of Psychiatry	Iranian Journal of Public Health	Iranian Journal of Babol UMS	Tehran University Medical Journal	کل موارد روزت				
	دفاتر روزت شده	3	3	3	۳۶۸				
همدان	Asian Pacific Journal of Cancer	Eastern Mediterranean Health Journal	Hayat	Iran Occupational Health	Iranian Journal of Epidemiology	Zanjan UMS	Tanaffos	کل موارد روزت	
	دفاتر روزت شده								
		239	کل موارد روزت	۲۴۰					
ارومیه	Journal Of Kerman University Of Medical Sciences								

خود استنادی ۱۲ درصد از استنادات خود را به مقالات منتشر شده خود اختصاص داده است. مجله علوم پزشکی کردستان با ۱۷ بار خود استنادی در مقام دوم قرار گرفته است. سایر مجلات تحت بررسی حتی یکبار نیز به مقالات خویش در رفرنس مقالات خود ارجاع نداده‌اند. نمودار شماره یک کل دفعات روئیت و نسبت دفعات روئیت شده توسط مجلات غیر ایرانی را نشان می‌دهد.

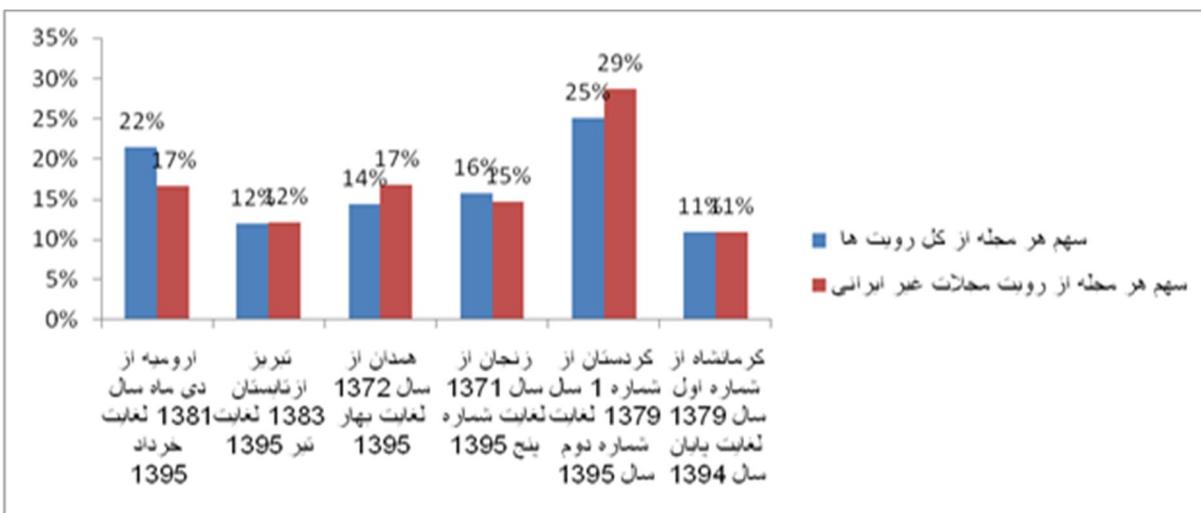
برابر داده‌های جدول نویسندها مقالات مجله علوم پزشکی
مازندران، زنجان، کردستان و بابل و مؤلفان مقالات مجله Iranian Journal of Obstetrics Gynecology and Infertility و کومش از جمله مجلاتی هستند که از مقالات مجلات داخلی بیشتر استفاده کرده‌اند. داده‌های جدول بیانگر این موضوع است که بیشتر مجلات رؤیت شده، مجلاتی هستند که در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی از جمله اسکاپوس، پابمد و ISI نمایه شده‌اند. مجله پزشکی زنجان با ۴۲ بار

نمودار (۱): دفعات رؤیت و نسبت دفعات رؤیت توسط مجلات غیر ایرانی برای هر یک از مجلات تحت بررسی

پژوهشی کرمانشاه با ۴۴ درصد از مجموع ۶۰۰ بار رؤیت در مقام چهارم و مجله دانشگاه علوم پژوهشی ارومیه با ۳۴ درصد از ۲۳۹ بار رؤیت در رتبه آخر قرار گرفته است.

برابر نمودار شماره ۱ مقالات مجلات دانشگاه علوم پژوهشی همدان با ۵۱ درصد و سپس کردستان و تبریز از منظر رؤیت‌پذیری توسط مجلات غیر ایرانی هر یک با ۵۰ و ۴۵ درصد بهترین رتبه دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند. دراین ارتباط مجله علوم

نمودار (۲): سهم مجلات از کل موارد رؤیت و رؤیت توسط مجلات غیر ایرانی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده نشان داد مقاله‌های مجله پژوهشی کردستان در مقایسه با مقاله‌های مجله‌های تحت بررسی بیشترین مورد استناد و درنتیجه رؤیت‌پذیری را داشته‌اند. بنابراین، احتمالاً می‌توان گفت مقالات این مجله از کیفیت بالاتری برخوردار بوده‌اند. هرچند روند موارد رؤیت در طول سال‌های تحت بررسی از روند رو به رشدی برخوردار بوده است اما مقالات اغلب مجلات تا سال ۲۰۰۸ از حداقل موارد رؤیت برخوردار بوده و همین امر سبب شده است از کل موارد

برابر نمودار شماره ۲، سهم مقالات مجله علوم پژوهشی کردستان هم از کل موارد رؤیت و هم از کل موارد بیشترین نسبت را به خود مجلات غیر ایرانی با ۲۹ و ۲۵ درصد بیشترین نسبت را به خود اختصاص داده است. دراین ارتباط مجله پژوهشی ارومیه ۲۲ درصد از کل رؤیت‌ها و ۱۷ درصد از رؤیت توسط مجلات خارجی را به خود اختصاص داده است. مجله پژوهشی کرمانشاه با ۱۱ درصد از کل و ۱۱ درصد از رؤیت‌های خارجی در پایین ترین سطح قرار گرفته است.

دنیال خواهد داشت. تنها از این طریق است که مجله‌های ایرانی قادر خواهند بود تا از مشکل دسترسی و رؤیت محدود مجله‌های علمی کشورهای در حال توسعه که توسط کیلینگ و گونزالوس^۱ (۲۴) مطرح شده، پا فراتر بگذارند. اوکوبو^۲ در سال ۱۹۹۶ (۲۵) ضمن بررسی مجله چینی و مقایسه آن با مجله‌های هم رشته از کشورهای دیگر بیان می‌کند که مجله‌های دارای ضریب تأثیر بالاتر دارای تعداد بیشتر نویسندهای خارجی از کشورهای پیشروی علمی بوده‌اند. این امر نیز بایسته است در برنامه کاری سردبیران و مدیران مسئول مجلات ایرانی موردنعایت قرار بگیرد تا به افزایش رؤیت‌پذیری مقالات ایرانی مؤلفان مقالات خارجی بیانجامد.

از سوی دیگر هنگ جون^۳ (۱۱) بیان می‌کنند که نام کشور در عنوان مجله به‌خودی خود عاملی است که میزان توجه نویسندهای خارجی به مقالات یک مجله کاهش یابد و این تلقی را در بسیاری از پژوهشگران به وجود می‌آورد که چنین مجله‌ای بیشتر بر بیان مشکلات بومی تمرکز دارند و بالطبع یافته‌های آن‌ها از کاربردی محلی برخوردار است. شایسته است مجلات موصوف در صورتی که بخواهند نمایه شدن در پایگاه‌های بین‌المللی را در برنامه کاری خود قرار دهند توجه به مواردی همچون رعایت زمان‌بندی نشر، رعایت دقیق فرایند داوری و فرآیند قواعد نشر بین‌المللی از جمله انگلیسی نمودن اسمای نویسندهای، عنوان، چکیده و کلمات کلیدی و منابع و مأخذ، ارتقای حوزه بین‌المللی مجله شامل توزیع جغرافیایی مؤلفین و داوران علمی مقالات، تخصصی شدن مجله، استفاده از داوران سرشناش و محramانه سازی فرایند داوری، اصلاح عنوان، فرمت نام نویسندهای وابستگی‌ها، ویرایش و اصلاح ادبی چکیده فارسی و انگلیسی، ویرایش و اصلاح ادبی متن مقاله، ویراستاری فرم، زبان و محتوای مقالات، ویرایش و اصلاح جداول و نمودارها بر اساس فرمت نشریه، اصلاح و بازنویسی منابع، انطباق کلی مقاله با منطق نگارش مقالات پژوهشی و اخذ گواهی بین‌المللی اخلاق در نشر امری اجتناب‌ناپذیر است.

رؤیت خواه ایرانی و خواه غیر ایرانی مجلات سهم کمتری را به خود اختصاص دهنده.

مطالعات پیشین خاطرنشان کرده‌اند که چاپ به‌موقع مجله، پیروی مجله از قواعد بین‌المللی ویراستاری، ارائه عنوان، چکیده و واژه‌های کلیدی و منابع به زبان انگلیسی توجه ویژه به غنای محتوای مجله از جمله عوامل مؤثر در افزایش رؤیت مقالات یک مجله است (۲۶) که اغلب این موارد در مجله علوم پژوهشی کردستان به‌ویژه پس از نمایه شدن در نمایه‌نامه اسکاپوس لحاظ شده است. بررسی دقیق مؤلفان مجله، تنوع ملیت مؤلفان و بررسی ارجاع واقعی هم از نظر شکل و هم از نظر محتوی (۲۷) از دیگر عواملی که می‌تواند در رؤیت‌پذیری مقالات مجلات اثر چشم‌گیری داشته باشد.

یکی از عواملی که نشان‌دهنده اعتبار مجله‌های علمی و تخصصی محسوب می‌شود، نمایه شدن آن‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معروف جهان است. حضور نشریات علمی هر کشور در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی معتبر جهانی می‌تواند بسترها لازم برای انتشار و رؤیت پذیر نمودن تعداد بیشتری از تولیدات علمی آن کشور در سطح بین‌المللی را فراهم کرده و زمینه‌های حضور مؤثرتر جامعه پژوهشی آن کشور را در فرایند ارزیابی و انتشار تولیدات علمی جهانی ایجاد کند (۲۰) که نتیجه چنین عاملی را در موارد رؤیت مجله پژوهشی کردستان با اخذ یک‌سوم کل استنادات یعنی دریافت ۳۴۲ استناد از مجموع ۱۱۸۳ استناد مشاهده نمود.

مجله‌های ایرانی باید تلاش کنند تا به طرق مختلف جاذبیت خود را برای نویسندهای معتبر جهان افزایش داده، طیف گسترده‌تری از مخاطبان را در سطح بین‌المللی به خود جذب کرده و قابلیت رؤیت بیشتر و دسترس‌پذیری بالاتری داشته باشند. در این صورت این مجله‌ها قادر خواهند بود تا مقاله‌های باکیفیت‌تری از نویسندهای بین‌المللی برجسته جهانی با موضوعات فراتر از کاربردهای بومی منتشر کرده و خوانندهای بین‌المللی بیشتری را جذب نمایند که این امر در افزایش تعداد استنادهای دریافتی، افزایش ضریب تأثیر مجلات و به‌طورکلی افزایش تأثیرگذاری مجله را در سطح جهانی به

References:

1. Kostoff RN. The use and misuse of citation analysis in research evaluation - Comments on theories of citation? *Scientometrics* 1998;43(1): 27-43.
2. Ram KA, Sekharaiyah KC. Metrics of social websites: A case study. *Computing for Sustainable Global*

Development (INDIACOM), 2014 International Conference on IEEE; 2014. p. 89-92.

3. Zainab AN, Abrizah A, Raj RG. Adding value to scholarly journals through a citation indexing system. *Program* 2013;47(3):239-262.

¹ Kieling C, Goncalves RRF

² Okubo

³ Hengjun

4. Wormell I. Informetric analysis of the international impact of scientific journals: how “international” are the international journals? *J Doc* 1998;54(5):584–605.
5. Ren S, Rousseau R. International visibility of Chinese scientific journals. *Scientometrics* 2002;53(3):389–405.
6. Popovic A, Antonic S, Matutinovic SF. Rapid changes of Serbian scientific journals: Their quality, visibility and role in science locally and globally. *International Symposium on Information Management in a Changing World Springer*; 2012. p. 61–70.
7. Kim MJ. Visibility of Korean science journals: an analysis between citation measures among international composition of editorial board and foreign authorship. *Scientometrics* 2010;84(2): 505-22.
8. Behroozfar H, Davarpanah M. The international visibility of the articles of the Iranian scientific journals indexed in institute for scientific information (ISI) in comparison with the Iranian articles published in foreign international scientific journals. *LIS* 2010;12(347):87–113.
9. Li L. Improving the International Influence of Chinese Academic Journals. *Journal of Scholarly Publishing* 2003;34(2): 101.
10. Ren S, Rousseau R. The role of China’s English-language scientific journals in scientific communication. *Learn Publ* 2004;17(2):99–104.
11. Hengjun W, Paul W. Bibliometric analysis of English-language academic journals of China and their internationalization. *Scientometrics* 2007;73(3): 331–43.
12. Ruiz JAA, Van Hooydonk G, Morales RGT, Jorge RA. Cuban scientific articles in ISI citation indexes and CubaCiencias databases (1988-2003). *Scientometrics* 2005;65(2): 161-71.
13. Saboury AA. Research status report of Iran in 2002. *Rahyaft* 2003;28:87-95. (Persian)
14. Saboury AA, Poursasan N. Science production in 2004. *Rahyaft* 2005; 34: 60-6. (Persian)
15. Saboury AA, Poursasan N. Science production in Iran 2005. *Rahyaft* 2006; 37; 49-52. (Persian)
16. Saboury AA. Science production in Iran 2006. *Rahyaft* 2006; 38 (2006), 40-5. (Persian)
17. Saboury AA. Iran science production in 2007. *Rahyaft* 2007; 41: 35-40. (Persian)
18. Saboury AA. Iran science production in 2008. *Rahyaft* 2008; 43: 21-31. (Persian)
19. Osareh F. Survey Methods and Applications Information. *Rahyaft* 2001; 20(25): 94-100.
20. SalehiK, Noruzi A. Iran's Scientific Productivity Position and the Impact Factors of Iranian International Journals. *Informology* 2007; 3(3-4): 169-80. (Persian)
21. Melbouei MA, Abdi HR. Analysis of biotechnology research in the country: assessment of the current situation, policies and strategies. *Rahyaft* 2002; 28:21-32. (Persian)
22. Mesgarpour B, Kabiri P, Vasei M, Nasiri I, Aminpour F, Bamdadi F. Attitudes of Academic Members of Iranian Medical Universities towards Factors that Increase h-index and Paper Citations. *Hakim Res J* 2011;14(3): 130-6.
23. Weeks WB, Wallace AE, Kimberly BS. Changes in authorship patterns in prestigious US medical journals. *Soc Sci Med* 2004;59(9): 1949-54.
24. Kieling C, Goncalves RRF. Assessing the quality of a scientific journal: the case of *Revista Brasileira de Psiquiatria*. *Revista Brasileira De Psiquiatria* 2007;29(2): 177-81.
25. Okubo Y. Internationality of scientific journals in China. *Proceedings of International Symposium on Chinese Scientific Journals Being Included in the International Major Index Database*; 1999. China: 1999.

INVESTIGATING THE RATE OF VISIBILITY OF URMIA MEDICAL JOURNAL ARTICLES IN SCOPUS COMPARED WITH OTHER MEDICAL JOURNALS OF NORTHWEST MEDICAL UNIVERSITIES OF IRAN

Ali Rashidi^{*1}, Ali Mohtashami², Feizollah Eftekhar³, Hassan Nazari⁴

Received: 05 Aug, 2016; Accepted: 10 Nov, 2016

Abstract

This article is based on bibliometric features investigating the rate of visibility of Urmia Medical Journal papers between 2001 and 2016. The target population consisted of 6 medical journals of Northwest Medical Universities of Iran.

The research data were extracted from Scopus database based on advanced search features and then transferred to Microsoft Excel for further data manipulation.

The result showed that the rate of Urmia Medical Journals visibility compared to other journals under consideration was in favorable condition. As we came closer from 2006 to current years, almost all journals visibility increased. However, the trend of visibility rate for Kurdistan and Urmia journals which take the first and second place get better over time. Kurdistan medical journal with 342 times has taken 29% of total of 1307 citations. The Kurdistan medical journal is the only journal which was indexed in Scopus. Urmia Medical Journal with 22% of total citation and with 17% of foreign citations was in the second place. In order to boost the rate of visibility some practical recommendations were given.

Keyword: Visibility, Northwest medical universities' journals, Scopus

Address: Urmia, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran

Tel: +9844-31937332

Email: Alirashidi@umsu.ac.ir

SOURCE: URMIA MED J 2016: 27(9): 824 ISSN: 1027-3727

¹ Associate Professor, Department of Health Information Technology, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran (Corresponding Author)

² Department of Industrial Management, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

³ Master of Psychology, University of Medical Sciences, Urmia, Iran

⁴ Master of Management Information Systems, Urmia University of Medical Sciences, Urmia, Iran